

YAZAN
YALIN ALPAY

ÇİZEN
BARIŞ KEŞOĞLU

GENÇ MUSTAFA

GENÇ DESTEK: 25
ÇİZGİ ROMAN: 1

YALIN ALPAY / GENÇ MUSTAFA KEMAL

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü,
yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Özlem Esmergül
Editör: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: Barış Keşoğlu
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Genç Destek: Eylül 2017
3. Baskı Ekim 2020
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-290-7

© Genç Destek
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel.: (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkani.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari

Deniz Matbaa Mücellit - Çetin Koçak
Maltepe Mahallesi Hastane Yolu Sok No: 1/6
Zeytinburnu / İstanbul
Sertifika No: 48625

Genç Destek, Destek Yayınları'nın tescilli markasıdır.

İkinci Baskıya Önsöz

Genç Mustafa'yı 2010 yılında, bundan tam yedi yıl önce yazdım. Yedi yıl, oldukça kısa bir süre olsa da, bu dar zaman içerisinde Türkiye siyasal yaşamında büyük değişimler oldu.

Yedi yıl öncesini düşünüyorum; Tanzimat'la başlayan Türk modernleşmesinin en çarpıcı atılımının asli karakteri Mustafa Kemal'in demokratik özelliklerinin silinmeye çalışıldığı, akademik ve entelektüel çevrelerde Türk modernleşmesinin devrimci değil, otoriter yanlarının öne çıkarıldığı, Atatürk'ün bir kurtarıcı ve kurucudan çok, "tek adam" olma sevdası için Osmanlı İmparatorluğunu yıkmış bir kişi olarak algılanmasının popülerleştiği bir dönem görüyorum. Liberal entelektüellerin, dönemin popüler tanımlaması "İkinci Cumhuriyetçilik" çerçevesinde, Türkiye'de demokratikleşmenin önündeki engelin Mustafa Kemal olduğuna ilişkin tutarsız savı ile sağ muhafazakar tarih tezinin, resmi Kemalist tarih tezini sürekli tümenden reddedişinin kesişmesi ve siyasi rüzgarın da bu iki düşün akımının yelkenlerini şişirmesi, Türkiye'de Atatürk modernleşmesi yandaşlığını "geri kafalılık", "anti-demokratik", "güncel dünya algılayışını yakalayamama" gibi niteliklerle özdeşleştirmişti. Bugün güncel siyasal yaşamdan bütünüyle dışlanan liberaller acaba hala aynı kanıda mıdır?

Demokratikleşme bugün en çok gereksinim duyduğumuz şey. Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılarak boşalttığı coğrafyada, aradan geçen yüzyıllık süreye rağmen ekonomik, sosyal sorunlar, savaşlar, katliamlar hiç eksik olmadı. Balkanlar'da 90'lar boyunca süren katliamlar, Yunanistan'daki darbeler, Romanya'daki diktatörlükler, Orta Doğu'nun bitmek bilmeyen karışıklıkları, savaşları, terörü tümenden Osmanlı İmparatorluğu'nun terk ettiği alanların sorunlarıdır. Bu coğrafya düşünüldüğünde, Türkiye'nin yirmi birinci yüzyıl başına değin bölgenin en demokratik ülkesi olmayı başardığının hakkı verilmelidir. Bu niteliğin ardında ise, açık bir şekilde Kemalist modernleşmenin olduğunu kabul etmemiz gerekiyor.

Genç Mustafa'yı, yirmi ciltlik bir Atatürk biyografisinin ilk cildi olarak tamamlamıştım. Amacım Türk modernleşmesine yapılan liberal ve sağ muhafazakar eleştirilerin sorunlu olduğu noktaları göstermekti.

Ancak olaylar Genç Mustafa ve benim için umulmadık şekilde gelişti. Postmodernizmin imajlar dünyasında, metinlerin okunma ya da algılanma oranları ne yazık ki düşüktür. Genç Mustafa, bol görsel sunan bir grafik roman olarak, imajları ön plana çıkan, metinleri geride kalan bir yayın oldu. Böylece Genç Mustafa'nın algılanmasında benim amaçladığının aksi yönünde bir izlek oluştu. Kitap, sağ muhafazakarlar ve liberaller tarafından pozitif referans verilen, modernistler tarafından ise olumsuzlanan bir çalışmaya döndü. Bu durum kitabın resimlerine bolca bakıldığını fakat metnin pek az okunduğunu gösteren ve düş kırıklığı yaratan bir durumdu.

Genç Mustafa raflara çıktığında tarih, sosyoloji, felsefe, edebiyat, güzel sanatlar ve siyaset bağlamlarının kesişiminde bir kitap ortaya çıkardığım kanısındaydım. Kitabımın farklı disiplinlerde ortaya koyduğu iddiaların, yeniliklerin ve farklı perspektiflerin tartışılabilceği bir ortam oluşacağını beklemiştim. En azından kitaba ilişkin yazıların ve basın haberlerinin bir kısmının, kitabın farklı yönlerine odaklanacağını ve çeşitli tartışmalar açabileceğini öngörüydüm. Tarih yazımı üzerine postmodern tezler ileri süren çalışmamda, farklı anlatıcıların gözünden farklı şekillerde yorumlanan tarihin, zorunlu olarak metinler arası bir çalışma olduğunu ileri sürmüştüm. Bu nedenle de tarih disiplininin, "gerçekle" okur arasında doğrudan bir ilişki olmaktan çok, geçmişe ilişkin metinlerle örülen güncel bir başka metin olduğunu savlıyordum. Bu bağlamda kitabımda benzer felsefeyi savunan Faulkner ve Derrida gibi yazarlara doğrudan gönderme yapmıştım.

Sosyoloji bağlamında Türkiye'deki asker – siyasetçi arasındaki gergin ilişkinin özellikle de laiklik eksenini bağlamındaki embriyosunu Genç Mustafa'da göstermek için, o dönemde Harbiye ile Saray arasındaki satranca ilişkin simgesel bir anlatı kurmuştum. Padişah'ın laik bir eğitim izleyen Harbiye'den kaynaklanan rahatsızlığını, Harbiye'de tüm personel ve

öğrencilerin beş vakit namaz kılmasını şart koşan bir emriyle gösterdiğini, buna karşılık da Harbiye'nin Padişah'ın iradesine karşı gelemediğini fakat binlerce mevcudu olan okuldaki muslukları söktürerek okulda yalnızca 7-8 musluk bıraktığını ve namaz kılan herkesi abdestsiz namaz kılmaya zorladığını anımsatmışım. Burada Türkiye'nin siyaset sosyolojisine ilişkin belli bir gönderme ve bir yorum bulunmaktaydı.

Felsefe bağlamında kitap, çok merkezli düşünüşü, tek merkezli düşünüşe tercih eden, yapı-sökümcü anlayışı belirli kıstaslarıyla kullanan ve düşünce anlamında farklı yerlere dikkat çeken bir yapıdaydı. Felsefenin en önemli konularından olan "özgür irade", "iyi" ve "kötü" kavramları üzerine Genç Mustafa'nın belli bir konumu ve tavrı vardır. Mustafa Kemal bir varoluşçu olarak algılanmış ve yaşamı olduğu gibi kabullenen değil, yaşamı olduğu gibi dönüştüren, Sartreyen anlamda gerçek bir "l'être pour soi" olarak tasarlanmıştır. Benim Atatürk'e ilişkin algım budur. O, varlığı bilincinde hiçlemekte ve ardından tüm varlığı zihninde yeniden üreterek başkalarını da buna ikna etmektedir: Birinci dereceden bir Nietzsche'ci ve Sartreyen anlamda varoluşçudur.

Edebi kurmaca anlamında Genç Mustafa'da karga kovalayan küçük Mustafa imgesi yerine olaylar arasında bağlantılar bulunan bir zaman diliminde, farklı kişilerce farklı algılanan ve süreklilik arz eden bir Mustafa Kemal ortaya koymaya çalıştım.

İçerdiği bu çeşitliliğe karşın, Genç Mustafa'ya ilişkin basında ve kamuoyunda tartışılan tek konu siyasi içeriği oldu. Genç Mustafa üzerine çıkan yüz küsür gazete ve televizyon haberinin tümü siyaset odaklıydı. Bu siyaset odaklı yaklaşım ise, "Atatürk'e dayak atıldı" bağlamında ve olabilecek en sığ şekilde gerçekleştirildi. Genç Mustafa üzerine yapılan tüm siyasi tartışma boş sözlerden ve kitapla ilgisi olmayan bir söylemden oluştu.

Durumu iyice sürrealleştiren gelişme ise dönemin CHP milletvekillerinden bir kişinin, Genç Mustafa'da Atatürk'e hakaret edildiği suçlamasıyla beni mahkemeye vermesi oldu. Dört buçuk yılla yargılandığım bu süreçte Türk entelektüel dünyasının sığılı karşılarında sıkça hayrete düştüm.

Bu garip linç sürecinde en büyük destekçim, o dönemde Atatürkçü Düşünce Derneği Genel Sekreter Yardımcısı olan Av. Ersan Barkın oldu. Kitapla ilgili çıktığım bir canlı yayın sonrasında bana ulaşan Ersan, ücretsiz şekilde avukatlığımı üstlenmek ve bu kitabın Atatürkçü düşünceye ettiği hizmeti ortaya çıkarmakta bana yardımcı olmak istediğini söyledi. Böylece harika dostluğumuzun da başlangıcı o konuşma oldu. Yine ücretsiz olarak avukatlığımı üstlenmek isteyen bir avukat da Av. Kemal Levent oldu.

Bu anlamsız davadan beklenildiği üzere beraat ettim. Ardından 2011 yılında Çizgi Roman Derneği ve Çizgi Roman Okurları Platformu ortaklığında gerçekleştirilen "Çizgi Roman Ödülleri"nde Genç Mustafa ile "En İyi Türk Yazar" ödülünü aldım. Bir yıl sonra, 2012'de Genç Mustafa, Fransız Kültür Merkezi'ndeki "Regards Croisés: Bandes Dessinées Franco-Belges et Turques" sergisi çerçevesinde İstanbul, İzmir ve Ankara'da sergilendi.

Fakat kitabın amacına ulaşamaması ve hapis tehdidi çalışmanın yazılacak diğer on dokuz cildine ilişkin bir set oluşturdu. Böylece grafik romanlardan oluşan Atatürk biyografisi projesi de rafa kalktı.

Genç Mustafa'yı yeniden yayınlamak üzerine herhangi bir düşüncem yoktu. Çünkü aradan geçen yedi yıllık süre içerisinde tıpkı Türkiye gibi bende de büyük değişimler oldu. Özellikle kurmaca oluşturma, grafik roman senaryosu yazma anlamında bilgi daracığım ve görüşlerim oldukça değişti. Yani Genç Mustafa'yı bugün yeniden yazacak olsam, çok daha farklı bir şekilde kaleme alırdım. Fakat başka bir proje için bir araya geldiğimiz Destek Yayınları, Genç Mustafa'yı yeniden basmak istediklerini bana iletiler. Hemen o gün anlaşılmaya vardı ve

Genç Mustafa böylece yeniden raflara çıkma şansı buldu. Kendilerine teşekkür ederim.

Birinci Baskıya Önsöz

“Bu kitabın kahramanının adı önce Mustafa idi, sonra sırasıyla Mustafa Kemal, Mustafa Kemal Paşa, Gazi Mustafa Kemal, ardından Kâmal Atatürk ve sonunda Kemal Atatürk oldu.”

**Fabio L. Grassi, Atatürk, il Fondatore della
Turchia Moderna**

“Mustafa mı, Kemal mi? Paşa, Gazi, Atatürk, - hangisi?”

Klaus Kreiser, Atatürk Eine Biographie

Bundan iki yıl önce Avrupa’da peş peşe iki yeni Atatürk biyografisi yayınlandı. Biri Almanya’da, diğeri İtalya’da yayınlanan bu iki çalışma da, birbirinden habersiz olarak aynı tespiti yapıyordu: Atatürk yaşamı boyunca değişen isimleri... Atatürk’ün değişen isimleri, onun bizzat geçirdiği değişimin göstergeleridir. Kendisini tanımlaması, ortaya koyması kadar, başkaları tarafından algılanış şekli de yaşamı boyunca farklılaştı durdu. Atatürk’ün ölmesiyle birlikte kendisini ortaya koyuşundaki farklılaşma sona erse de, algılanışındaki farklılaşma hala tüm hızıyla sürüyor ve sürecek.

Atatürk’ün yaşamını anlatan bu çizgi roman dizisi de, Atatürk’ü algılamanın bir başka biçimi. Onun kişisel dönüşümünü ve bu dönüşümü siyasete nasıl yansıttığını cilt cilt izleyecek. Atatürk’ü, Genç Mustafa iken, Sürgün Kemal iken, Trablusgarp Gazisi, Filistin Mücahiti, Anafartalar Kahramanı, Başkomutan ve Ebedi Şef iken göreceğiz. Her aşamada nasıl başkalaştığını, nasıl kendisini yeniden tanımladığına şahit olacağız. Pek çok tarih felsefecesini, ünlü romancı William Faulkner özetler: “Geçmiş asla ölü değildir. Hatta geçmiş, geçmiş bile değildir.” Geçmiş asla geçmemiştir ve bugünü belirleyen en temel nosyondur. Bununla birlikte, geçmiş bugünden yazılan bir süreçtir. Bu yüzden de geçmiş ölü değil canlı bir nesnedir.

Atatürk bugün, Türkiye’nin ve Osmanlı İmparatorluğu’nun çekildiği tüm top- rakların bugününe doğrudan etkileyen bir kişidir. Bu nedenle bu coğrafyanın tüm güncel siyaseti için zorunlu olarak keteriz noktası oluşturan bir karakter- dir. Osmanlı İmparatorluğu’ndan kopup da, Atatürk ile bir şekilde hesaplaşmaya girmeyen hiçbir ulus yoktur. En şiddetli hesaplaşmalar ise doğal olarak kurucu- su olduğu Türkiye’de gerçekleşmektedir. Bununla birlikte, güncel yaşamımızda hemen hemen her noktada referans olarak algıladığımız bu liderin yaşamı ve düşünceleri hakkında aslında pek çok noktadan habersiziz.

Bu kitap, Atatürk’ü, bugünden tekrar bir algılama çabasıdır.

**Yalın Alpay
Paris/2010**

Yalın Alpay

1980 yılında İstanbul'da doğdu. Okumayı ve yazmayı iki buçuk yaşında öğrendi. İlkokula birinci ve ikinci sınıfı atlayarak üçüncü sınıftan başladı.

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nden mezun oldu, yüksek lisansını Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü'nden aldı. Doktora çalışmasına İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde devam etmektedir.

TRT'de Danışman, Türkiye İhracatçılar Meclisi'nde (TİM) Ekonomist ve Afrika Çalışmaları Koordinatörü olarak görev yaptı. TİM'in resmi yayın organı olan Timreport'ta köşe yazıları, Virgül dergisi, Akşam Kitap ve Radikal Kitap'ta kitap eleştirileri yazdı. Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM) ile Crowe Horwath'ta Danışmanlık yapmaktadır.

Türkiye Ekonomi Tarihi, Türkiye'nin Zenginleşme Projesi: Afrika, Genç Mustafa (2010 En İyi Türk Yazar Ödülü), *Her Şey Ekonomi Değil* (Prof. Dr. Emre Alkin'le birlikte), *Paylaşmasak Olmazdı* (Prof. Dr. Emre Alkin'le birlikte), *Moualla'nın Sanatı* (Prof. Dr. Emre Alkin'le birlikte) ve *Olaylarla Türkiye Ekonomisi* (Prof. Dr. Emre Alkin'le birlikte) adlarını taşıyan yedi kitabı bulunmaktadır. Tarih, siyaset ve ekonomi konularında çeşitli akademik dergi ve kitaplarda pek çok makalesi vardır.

Barış Keşoğlu

1979 yılında İstanbul'da doğdu. Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nden mezun olduktan sonra profesyonel çizeriğe başladı. Türkiye'nin önde gelen gazete ve mizah dergilerinde, yurtiçi ve yurtdışındaki pek çok önemli ajansta illüstratörlük yaptı. Güney Amerika ve Avrupa'da karma sergilere katıldı.